

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชีในประเทศไทย*

MODEL CAUSAL RELATIONSHIP OF FACTORS INFLUENCING THE PERFORMANCE OF ACCOUNTING FIRMS IN THAILAND

วันดี ยูโส¹, บุรพร กำบุญ², สุชาติ ปัทมยานนท์³ และ ฐนัณวริน โฆษิตคณิน⁴

Wandee Yuso¹, Buraporn Kumboon², Suchart Prakthayanon³ and Thananwarin Kositkanin⁴

¹⁻⁴คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻⁴Faculty of Business Administration, Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding author E-mail: yusowandee@gmail.com

Received 19 September 2023; Revised 22 September 2023; Accepted 25 October 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ในประเทศไทย 3) เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ในประเทศไทย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี จำนวน 1,500 แห่ง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 480 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

* วันดี ยูโส, บุรพร กำบุญ, สุชาติ ปัทมยานนท์ และ ฐนัณวริน โฆษิตคณิน. (2566). บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพยุคดิจิทัลแก่พลเมืองในพื้นที่.

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 3(5), 33-47.

Wandee Yuso, Buraporn Kumboon, Suchart Prakthayanon and Thananwarin Kositkanin. (2023). Model Causal Relationship of Factors Influencing the Performance of Accounting Firms In Thailand. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 3(5), 33-47.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2023.21>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ในประเทศไทย ได้แก่ ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการความรู้ คุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี อยู่ในระดับมาก นวัตกรรมความได้เปรียบในการแข่งขัน และผลการดำเนินงานของสำนักงาน อยู่ในระดับปานกลาง 2) การจัดการทรัพยากร การจัดการความรู้ การจัดการนวัตกรรม คุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี ความได้เปรียบในการแข่งขัน และผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ในประเทศไทย ซึ่งค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องของโมเดลจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 292.29$, $df = 181$, $\chi^2/df = 1.61$, $p - value = 0.00000$, $CFI = 0.994$, $GFI = 0.908$, $AGFI = 0.86$, $SRMR = 0.040$, $RMSEA = 0.048$ และ 3) รูปแบบความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี มีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันกับผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ ด้วยการทำงานแบบบูรณาการด้านการจัดการทรัพยากร การจัดการความรู้ การจัดการนวัตกรรม คุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี

คำสำคัญ: ความได้เปรียบในการแข่งขัน, ผลการดำเนินงาน, ธุรกิจสำนักงานบัญชี

Abstract

The objective of this research were 1) To study factors influencing the performance of accounting firms in Thailand, 2) To study the causal relationship of factors influencing the performance of accounting firms in Thailand 3) To develop a causal relationship model of factors influencing the performance of accounting firms in Thailand.

This research is a quantitative research. The population is 1,500 accounting firm entrepreneurs. The sample population is 480 people. The instrument used for data collection was a questionnaire using a structural equation modeling technique.

Major Findings: 1) Model of competitive advantages influence the performance of accounting firms in Thailand include human resource management knowledge management. The quality of audit reports and accreditations at a high level competitive advantage innovation and the performance of the office moderate. 2) resource management knowledge management innovation management the quality of audit reports and accreditations competitive advantage and performance of business group, there are direct and indirect influences on the performance of the accounting firm business group in Thailand, where the index measuring the consistency level of the structural equation model is appropriate and harmonized with the empirical data ($\chi^2 = 292.29$, $df = 181$, $\chi^2 / df = 1.61$, $p - value = 0.00000$, $CFI = 0.994$, $GFI = 0.908$, $AGFI = 0.86$, $SRMR = 0.040$, $RMSEA = 0.048$ and 3) Models of competitive advantages that influence the performance of the accounting firm business group, there is a mutual link with the performance of the business group with integrated work in resource management knowledge management innovation management the quality of audit reports and accreditations

Keywords: Competitive Advantage, Performance, Accounting Office Business

บทนำ

สำนักงานบัญชีเป็นสถานประกอบการมีหน้าที่บริการจัดทำงบการเงินจากเอกสารหลักฐานการบัญชี แล้วรวบรวมนำเสนอกรมพัฒนาธุรกิจการค้าและกรมสรรพากร เพื่อเสียภาษีในแต่ละปี รวมทั้งการจัดทำแบบฟอร์มภาษีต่าง ๆ เช่น ภาษีหัก ณ ที่จ่าย ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภ.ง.ด. 51 (ภาษีกลางปี) ภ.ง.ด. 50 (ภาษีประจำปี) ฯลฯ นอกจากนั้น บางสำนักงานก็จะจัดให้มีการแยกส่วนของการสอบบัญชีอีกแผนกหนึ่ง วิชาชีพบัญชีเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศสาขาหนึ่ง กล่าวคือ จากการจัดทำงบแสดงฐานะการเงินและงบกำไรขาดทุนขององค์กรต่าง ๆ นั้น เป็นการแสดงถึงฐานะการเงินที่ถูกต้องตามที่ควร และแสดงถึงผล

การดำเนินงานที่เชื่อถือได้ของกิจการตามแม่บทการบัญชี สภาวิชาชีพบัญชีได้กล่าวถึงบทบาทและความรับผิดชอบของผู้ทำบัญชีว่า งบการเงินจัดทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ทางการเงิน เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินอันเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินทุกประเภทในการนำไปใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจผู้ใช้งบการเงินจะต้องประเมินวัดผลการดำเนินงานขององค์กรเพื่อดูว่า องค์กรมีความสามารถในการก่อให้เกิดรายได้เพียงใด โดยงบการเงินจะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ทรัพยากรทางเศรษฐกิจและความสามารถในการอดีตขององค์กร โดยดูข้อมูลจากงบแสดง ฐานะการเงิน ส่วนผลการดำเนินงานและการเปลี่ยนแปลงผลการดำเนินงาน เป็นข้อมูลที่แสดงถึงความสามารถในการทำกำไรขององค์กร ซึ่งข้อมูลเหล่านี้แสดงในงบกำไรขาดทุน ตลอดจนพิจารณาการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินจากงบกระแสเงินสด ซึ่งมี 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน (นุชจรี พิเชฐกุล, 2560) ความสำคัญของรายงานทางการเงินอยู่ที่ผู้ใช้งบการเงินมีหลายฝ่าย เช่น ผู้ใช้ภายนอกกิจการ ได้แก่ ผู้ลงทุน ผู้ให้กู้ ผู้ขายสินค้า เจ้าหนี้ ลูกค้า รัฐบาล และหน่วยงานราชการ ตลอดจนสาธารณชน ผู้ใช้ภายในกิจการ ได้แก่ ฝ่ายบริหารของกิจการ และพนักงาน ดังนั้น หากงบการเงินที่จัดทำขึ้นเป็นเท็จหรือมีการตกแต่งตัวเลขเกิดขึ้น ข้อมูลต่าง ๆ ในงบการเงินไม่ถูกต้องก็จะทำให้การวัดผลการดำเนินงานของกิจการผิดพลาด ไม่สามารถเห็นสภาพที่ถูกต้องของกิจการ ย่อมเกิดความเสียหายต่อสังคมและประเทศชาติอย่างมาก เป็นการขาดความรับผิดชอบต่อสังคม

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันพบว่า การวัดความสามารถทางการเงิน (financial performance measurement) มีผลต่อความอยู่รอดของกิจการ เป็นการวัดผลการดำเนินงานขององค์กร ต่าง ๆ ที่ใช้กันแพร่หลาย กล่าวคือ องค์กรต้องการงบการเงินที่ถูกต้องเชื่อถือได้ในการวัดผลการดำเนินงานทางการเงินให้เห็นภาพความสามารถในการดำเนินงานขององค์กร สำหรับการวัดผลผลิตเน้นที่การมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และความประหยัดของกิจการ ส่วนเรื่องความสำคัญของลูกค้ายกกิจการต้องมีฐานลูกค้าที่มั่นคงโดยลูกค้าได้รับความพอใจจากบริการที่องค์กรบริการให้ลูกค้าส่วนใหญ่ย่อมจะให้ความสำคัญกับ องค์กรที่มีการบริการที่ดีต่อเนื่อง ลูกค้าก็จะมีใจไว้วางใจและต้องการเป็นลูกค้าใน เวลานั้นที่เป็นปัจจัยด้านผลการดำเนินงาน

สาเหตุจูงใจที่ทำให้ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ในประเทศไทย ประกอบด้วย ปัญหาการควบคุมภายในที่มีจุดอ่อนด้านระบบบัญชีและหลักการบัญชีขององค์กร ปัญหาการ

ทุจริตและการบริหารทางการเงินที่มีจุดอ่อนอย่างมาก ปัญหาการลาออกที่ค่อนข้างถี่ของพนักงานในสำนักงานบัญชี ทำให้อำนาจสำนักงานบัญชีขาดความต่อเนื่องในการบริหารงาน ปัญหาการขาดการพัฒนาคุณภาพบุคลากรที่ต่อเนื่อง รวมทั้งขาดการจัดการความรู้ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทักษะและประสบการณ์ ปัญหาการขับเคลื่อนสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันของสำนักงานบัญชี และปัญหาของการดำเนินงานและการขาดสภาพคล่องทางการเงินของสำนักงานบางแห่ง ทำให้อำนาจสำนักงานบัญชีต้องลดราคาในงานบริการของตนจนทำให้การทำงานไม่มีมาตรฐาน ดังนั้น สำนักงานบัญชีจึงต้องปรับปรุงคุณภาพให้มีมาตรฐานในระดับสากล และควรเลิกใช้มาตรการการลดราคาบริการ หรือลดมาตรฐานเพื่อให้งานบริการมีราคาถูกเหมือนในอดีต ตัวอย่างเช่น ปัญหาการให้ความสำคัญกับการปิดบัญชีประจำงวด ส่วนมากกิจการ มักจะเพียงต้องการปิดบัญชีเพื่อส่งรายการมากกว่าการใช้วิชาชีพบัญชีเพื่อการบริหารจัดการธุรกิจอย่างแท้จริง ทำให้ธุรกิจบางแห่งมองไม่เห็นความสำคัญของสำนักงานบัญชี และวิชาชีพบัญชีเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่วิชาชีพบัญชีและการจัดการทางการเงินของสำนักงานบัญชีมีความสำคัญและมีบทบาทอย่างมากในการยกระดับมาตรฐานของวิชาชีพบัญชี ดังนั้น หากปัญหานี้ยังไม่ได้รับการแก้ไข จะทำให้สังคมธุรกิจไม่ค่อยเห็นความสำคัญ ในบทบาทของสำนักงานบัญชีทำให้วิชาชีพการบัญชีไม่อาจช่วยพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้ตามเป้าหมาย (สภานิติบัญญัติ, 2564; ปาริฉัตร จันโฑริ, 2560)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงนำมาสู่ความสนใจของผู้วิจัยที่จะศึกษา รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชีในประเทศไทย เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจสำนักงานบัญชี ในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ในประเทศไทย
3. เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ในประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 การจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ

สมมติฐานที่ 2 การจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ ผ่านคุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี

สมมติฐานที่ 3 การจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ ผ่านความได้เปรียบในการแข่งขัน

สมมติฐานที่ 4 การจัดการความรู้ มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ

สมมติฐานที่ 5 การจัดการความรู้ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ ผ่านคุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี

สมมติฐานที่ 6 การจัดการความรู้ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ ผ่านความได้เปรียบในการแข่งขัน

สมมติฐานที่ 7 การจัดการนวัตกรรม มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ

สมมติฐานที่ 8 การจัดการนวัตกรรม มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ ผ่านคุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี

สมมติฐานที่ 9 การจัดการนวัตกรรม มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ ผ่านความได้เปรียบในการแข่งขัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ในประเทศไทย ที่ขึ้นทะเบียนการค้า (กระทรวงพาณิชย์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2566) จำนวนทั้งสิ้น 1,500 แห่ง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามกฎแห่งความชัดเจนของ (Hair, et al, 2010) ได้แนะนำถึงงานวิจัยประเภทนี้ว่าควรใช้ขนาดตัวอย่างระหว่าง 15-20 ตัวอย่าง ต่อ 1 พารามิเตอร์ที่เป็นตัวแปร 24 ตัวแปร (20 x 24) จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 480 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือแบบสอบถามจากการสังเคราะห์ และพัฒนาข้อคำถามจากการทบทวนวรรณกรรมรูปแบบความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ในประเทศไทย ได้ทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถามด้วยค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่ามีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.60 - 1.00

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) รวมทั้ง Chi-Square, χ^2/df , CFI, GFI, AGFI, RMSEA และ SRMR

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ปัจจัยการจัดการความรู้ การจัดการนวัตกรรม คุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี ความได้เปรียบในการแข่งขัน และผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ในประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างโดยรวม พบว่า ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการความรู้ คุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี อยู่ในระดับมาก นวัตกรรมความได้เปรียบในการแข่งขัน และผลการดำเนินงานของสำนักงานอยู่ในระดับปานกลาง

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการความรู้ การจัดการนวัตกรรม คุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี ความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ในประเทศไทย

ผลการวิจัย พบว่า โมเดลเชิงสาเหตุความได้เปรียบในการแข่งขันที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับโมเดลเชิงประจักษ์โดยมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 292.29 ที่องศาอิสระ (df) 181 ค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.00000 ไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.61 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.908 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.86 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.994 ค่าดัชนี

รากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.040 ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.048

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของสำนักงานบัญชีพบว่า ตัวแปรความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรการจัดการนวัตกรรมมากที่สุด แสดงว่า เมื่อสำนักงานบัญชีมีนวัตกรรมบริการใหม่นวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมบริหารจัดการมากขึ้น เป็นสาเหตุให้มีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น เมื่อพิจารณาอิทธิพลของตัวแปรการจัดการความรู้ พบว่ามีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อตัวแปรความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า เมื่อสำนักงานบัญชีมีความรู้และทักษะ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ มีการให้รางวัล มีวัฒนธรรมและการสื่อสารเกี่ยวกับการจัดการความรู้และการสนับสนุนของฝ่ายบริหาร ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้มากขึ้น เป็นสาเหตุให้มิได้เปรียบในการแข่งขันสูงขึ้น ส่วนตัวแปรการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางลบต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน อย่างไม่มีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของสำนักงานบัญชีผ่านตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการความรู้ และการจัดการนวัตกรรม ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ผ่านคุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อตัวแปรการดำเนินงานของสำนักงาน ผ่านตัวแปรความสามารถในการแข่งขัน พบว่า ตัวแปรการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ผ่านตัวแปรความสามารถในการแข่งขันและตัวแปรคุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า เมื่อมีการจัดการทรัพยากรมนุษย์สูงขึ้น เป็นสาเหตุให้ความได้เปรียบในการแข่งขันลดลง และส่งผลให้การดำเนินงานของสำนักงานลดลงตามไปด้วย และพบว่า การจัดการความรู้ มีอิทธิพลทางบวกโดยอ้อมต่อตัวแปรการดำเนินงานของสำนักงาน ผ่านตัวแปรความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า เมื่อมีการจัดการความรู้มากขึ้น ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น และส่งผลให้การดำเนินงานสูงขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรการจัดการนวัตกรรม พบว่า มีอิทธิพลทางบวกโดยอ้อมต่อตัวแปรการดำเนินงานของสำนักงาน ผ่านตัวแปรความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่า

เมื่อมีการจัดการนวัตกรรมมากขึ้น เป็นสาเหตุให้ความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้นซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานของสำนักงานสูงขึ้นด้วย

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อพัฒนารูปแบบความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ในประเทศไทย

ผลการวิจัย พบว่า ได้พัฒนารูปแบบความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ในประเทศไทย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการและโอกาสทางการค้า จะทำให้ลักษณะที่ผลิตรายมากขึ้น ต้นทุนต่ำลงย่อมมีโอกาสมากขึ้น ตลอดทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของธุรกิจและอุตสาหกรรม เพื่อรองรับการแข่งขันและเพื่อพัฒนาปรับปรุงองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น ด้านบริหารธุรกิจ ด้านการทำการลงทุน ด้านวิชาชีพบัญชี ให้มีความทันสมัย มีความเป็นสากล และมีความพร้อมเพื่อสร้างประโยชน์ในวงการศึกษารวมทั้งของไทยในอนาคต

อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผล โดยแบ่งหัวข้อการอภิปรายผลการวิจัยเป็น 5 กลุ่มคือ 1) ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ 2) ด้านการจัดการความรู้ 3) ด้านการจัดการนวัตกรรม 4) ด้านคุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี 5) ด้านความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี

1. ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลโดยเรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของตัวแปรสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และสมมติฐานข้อที่ 2 ดังต่อไปนี้

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางลบต่อความสามารถในการแข่งขัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เท่ากับ 0.434 และเมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อตัวแปรผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ พบว่า ตัวแปรความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มธุรกิจ มีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อตัวแปรผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เท่ากับ 0.651 แสดงว่า เมื่อสำนักงานบัญชีมีความสามารถในการแข่งขันในด้านการสร้างเครือข่ายและการรวมกลุ่ม ความได้เปรียบด้านต้นทุนและการสร้างความแตกต่างสูง เป็นสาเหตุให้ผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสูงขึ้นด้วย

ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีเชิงบูรณาการของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งนี้ เมื่อสำนักงานบัญชีมีการพัฒนาทักษะความรู้ให้คนในสำนักงานบัญชีตามขั้นและยอมรับการเปลี่ยนแปลง และทำงานตามเกณฑ์และวิธีทำใหม่กัน มีความผูกพันกับงานที่ทำการจัดการทรัพยากรมนุษย์เริ่มจากการคัดเลือกคนดี คนเก่ง เข้าทำงาน สำนักงานให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมพนักงาน มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีการปรับปรุงการออกแบบงาน และกำหนดหน้าที่การปฏิบัติงานในตำแหน่งต่าง ๆ ให้ชัดเจน รวมทั้งมีการจ่ายค่าตอบแทน เพื่อจูงใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ Barney (1991) ที่กล่าวว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์การให้มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์และรอบรู้ เป็นปัจจัยในการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ได้รับการจัดการเรียนรู้

2. ด้านการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางบวกต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน.

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลโดยเรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของตัวแปร สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 และสมมติฐานข้อที่ 4 ดังต่อไปนี้

การจัดการความรู้ ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มธุรกิจผ่านตัวแปร คุณภาพการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อตัวแปรผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ ผ่านตัวแปรความสามารถในการแข่งขัน พบว่า ตัวแปรคุณภาพการรายงานการตรวจสอบบัญชี และตัวแปรการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ ผ่านตัวแปรความสามารถในการแข่งขัน ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ 0.408 และ 0.660 ตามลำดับ

ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ของ Nonaka and Takeuchi (อ้างถึงใน พิเชิต เทพวรรณ, 2554) ที่กล่าวว่า กระบวนการสร้างองค์ความรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมนุษย์เป็นผู้สร้างองค์ความรู้ใหม่ และเผยแพร่ความรู้ต่อเนื่องผ่านการสื่อสารระหว่างกัน นอกจากนั้น ยังเป็นผู้ก่อให้เกิดกระบวนการทางการจัดการความรู้อื่น ๆ ได้แก่ การแข่งขันความรู้ และลำดับขั้นของความรู้ (Stage of knowledge) โดยที่องค์การจะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้น ต้องมี (1) ความหมาย (meaning) ขององค์การแห่งการเรียนรู้ที่สมเหตุสมผล และสามารถนำไปใช้ได้ง่าย (2) การจัดการ (management) ได้แก่ การกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและการวัดผล (measurement) ด้วยเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความได้เปรียบในการแข่งขันผ่านคุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี อย่างไม่มีนัยสำคัญ

3. ด้านคุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี มีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลโดยเรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของตัวแปรสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5 และสมมติฐานข้อที่ 9 ดังต่อไปนี้

คุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี มีอิทธิพลทางบวกต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างต่อคุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี เมื่อพิจารณาคุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี พบว่า เมื่อสำนักงานบัญชีดำเนินงานกิจกรรมภายในและภายนอกกิจการที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมทั้งระยะสั้นและระยะยาว ด้านการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งภายในองค์กรหรือภายนอกองค์กร ในอันที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างยั่งยืนปกติสุข โดยคำนึงถึงจริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต

4. ด้านการจัดการนวัตกรรม มีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลโดยเรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของตัวแปรสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 6 และสมมติฐานข้อที่ 7 ดังต่อไปนี้

การจัดการนวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างต่อระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อนวัตกรรม เมื่อพิจารณาการจัดการนวัตกรรม พบว่า ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรนวัตกรรม มากที่สุด โดยมีอิทธิพลทางบวกที่ระดับนัยสำคัญ 01 เท่ากับ 1.779 แสดงว่า เมื่อสำนักงานบัญชีมีนวัตกรรมบริการใหม่นวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมบริหารจัดการมากขึ้น เป็นสาเหตุให้มีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น เมื่อพิจารณาอิทธิพลของตัวแปรการจัดการความรู้ พบว่ามีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อตัวแปรความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เท่ากับ 0.623 แสดงว่า เมื่อสำนักงานบัญชีมีความรู้และทักษะ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ มีการให้รางวัล มีวัฒนธรรมและการสื่อสารเกี่ยวกับการจัดการความรู้ และการสนับสนุนของฝ่ายบริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้มากขึ้น เป็นสาเหตุให้มีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น และการจัดการนวัตกรรม พบว่า มีอิทธิพลทางบวกโดยอ้อมต่อตัวแปรผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ (BP) ผ่านตัวแปรความสามารถในการแข่งขัน (CA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เท่ากับ 745 แสดงว่า เมื่อมีนวัตกรรมมากขึ้น เป็นสาเหตุให้ความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานของสำนักงานสูงขึ้นด้วย

ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีเชิงบูรณาการของนักวิชาการหลายท่านที่กล่าวว่า การจัดการนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน กล่าวคือความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดนวัตกรรม และนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขัน Drucker and Maciariello (2004) as Barney (1991) กล่าวว่า การสร้างนวัตกรรมเป็นที่ยากของความสามารถในการแข่งขัน กล่าวคือ องค์การสามารถสร้างความได้เปรียบ โดยครอบครองความสามารถและทรัพยากรที่ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ ไม่สามารถทดแทนได้หายาก และมีคุณค่า นวัตกรรมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี

5. ด้านความได้เปรียบในการแข่งขันมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลโดยเรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของตัวแปรสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 8 และสมมติฐานข้อที่ 7 ดังต่อไปนี้

ความได้เปรียบในการแข่งขันมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างเมื่อพิจารณาการได้เปรียบทางการแข่งขัน พบว่า เมื่อมีคุณภาพการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชีและการจัดการทรัพยากรมนุษย์สูงขึ้น เป็นสาเหตุให้ความสามารถในการแข่งขันลดลงและส่งผลให้การดำเนินงานของสำนักงานบัญชีลดลงตามไปด้วย และพบว่าตัวแปรการจัดการความรู้ มีอิทธิพลทางบวกโดยอ้อมต่อตัวแปรผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ ผ่านตัวแปรความสามารถในการแข่งขัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ 277 แสดงว่า เมื่อมีการจัดการความรู้มากขึ้น ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความได้เปรียบในเชิงแข่งขันของ Porter (1998) และทฤษฎีนวัตกรรม ซึ่งเน้นถึงการพัฒนาบริหารจัดการและพัฒนาบริการใหม่ ๆ ของ Drucker (1995) ดังนั้น สำนักงานบัญชีควรมองหาช่องทางการสร้างเครือข่าย และการรวมกลุ่ม ตลอดจนสำนักงานบัญชีควรติดตามความก้าวหน้าของนวัตกรรมของวิชาชีพด้านบัญชี และสอบบัญชี เพื่อช่วยการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพและรวดเร็ว

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาสำนักงานบัญชีที่สามารถพัฒนาอย่างบูรณาการทางภาครัฐร่วมกับภาคเอกชน ในการกำหนดกลยุทธ์ศาสตร์ที่จะต้องร่วมกลุ่มเป็นคัสเตอร์เพื่อให้เกิดอำนาจในการต่อรองของนักบัญชี ภาครัฐจึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์ระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว ในการพัฒนาบุคลากรทั้งในภาคการศึกษาให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านการจัดการนวัตกรรมได้

จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แนะนำให้ผู้บริหารสำนักงานบัญชีขนาดกลางและขนาดย่อม จะต้องเน้นการทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมของลูกจ้าง (employee engagement) การยอมรับซึ่งกันและกัน การเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น สร้างองค์การที่มีการสื่อสารวัฒนธรรมองค์การจากฐานสู่ฐานที่ยั่งยืน และเน้นการทำงานแบบบูรณาการ สำหรับด้านคุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี ต้องยึดความถูกต้องและยุติธรรมในการปฏิบัติงาน ดูแลคุณภาพชีวิตและความสุขในการทำงานของพนักงานบัญชี มีการรายงานให้สังคมรับรู้ถึงสิ่งที่ต้องปฏิบัติ หรือระมัดระวังสิ่งที่มีความเสี่ยงได้ ทั้งด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ด้านการจัดการความรู้ การจัดการนวัตกรรม และด้านคุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี เพื่อให้มีความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ในประเทศไทยได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ด้านการจัดการนวัตกรรม จากการศึกษา พบว่า อิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของสำนักงานบัญชีนั้น ตัวแปรความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชี ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรนวัตกรรมมากที่สุด โดยมีอิทธิพลทางบวกในระดับนัยสำคัญ ดังนั้น ผู้วิจัยขอให้ผู้บริหารสำนักงานบัญชีให้ความสำคัญกับปัจจัยนวัตกรรมให้มากที่สุด กล่าวคือ เมื่อสำนักงานบัญชีมีนวัตกรรมบริการใหม่ ๆ มีนวัตกรรมกระบวนการใหม่ ๆ และมีนวัตกรรมการบริหารจัดการใหม่ ๆ เกิดขึ้น ก็จะเป็นสาเหตุทำให้สำนักงานบัญชีมีความสามารถในการแข่งขันสูง

1.2 ด้านการจัดการความรู้ จากการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรการจัดการความรู้ พบว่ามีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อตัวแปรความสามารถในการแข่งขันของสำนักงานบัญชีไทยอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า เมื่อสำนักงานบัญชีไทยมีความรู้และทักษะที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้ การให้รางวัล มีวัฒนธรรมการสื่อสารที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้และมีการสนับสนุนของฝ่ายบริหารที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้มากขึ้น จะเป็นสาเหตุให้มีความสามารถในการแข่งขันของสำนักงานบัญชีไทยสูงขึ้น ดังนั้น การจัดการความรู้จะเป็นตัวแปรที่สามารถนำสำนักงานบัญชีเข้าสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันเช่นเดียวกัน

1.3 ด้านความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน จากการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน พบว่า ความสามารถในการแข่งขันของสำนักงานบัญชี มีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อตัวแปรการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีไทย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 แสดงว่า เมื่อสำนักงานบัญชีไทย มีความสามารถในการแข่งขันในด้านความได้เปรียบด้านต้นทุน และมีการสร้างความแตกต่างสูง ก็จะเป็นสาเหตุให้การดำเนินงานของสำนักงานบัญชีไทยสูงขึ้นด้วย ดังนั้น ปัจจัยชี้วัดความสามารถในการแข่งขันซึ่งประกอบด้วย การมีความได้เปรียบด้านต้นทุนและการมีบริการที่แตกต่างจากสำนักงานอื่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้กรอบแนวคิดนี้ เพื่อศึกษาถึงความได้เปรียบในการแข่งขันเพื่อวัดผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจสำนักงานบัญชีไทยให้ชัดเจน

2.2 ควรมีการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมจากกรอบแนวคิดในงานวิจัย เช่น นอกจากคุณภาพของการรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี แล้วควรนำปัจจัยเรื่องการสร้างมูลค่าร่วม หรือ Crating Shared Value หรือ CSV มาศึกษาเพิ่มเติมด้วยเพื่อขยายขอบเขตของการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- นุชจรี พิเชฐกุล. (2555). การรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน. กรุงเทพมหานคร: ทีพีเอ็นเพรส.
- ปาริฉัตร จันโทริ. (2555). การศึกษาระบบทวิภาคี ทางออกของปัญหาแรงงานไทย. วารสารบริหารธุรกิจ โครงการวารสารบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์ และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 35(135), 29-39.
- พิชิต เทพวรรณ. (2559). การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: วี พรินท์ (1991).

สภาวิชาชีพบัญชี. (2564, ธันวาคม). ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจะปรับตัวอย่างไรกับค่าธรรมเนียมที่ต่ำลง. จดหมายข่าวสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์.

กระทรวงพาณิชย์, กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2566). รายชื่อสำนักงานบัญชีคุณภาพที่ผ่านการรับรองคุณภาพจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า. นนทบุรี: ผู้แต่ง.

Barney, J. B. (1991a). The resource-based view of strategy: Origins, implications, and prospects. *Journal of Management*, 17, 97-221.

Barney, J. B. (1991b). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99-120.

Drucker, F. P. (1995). *The practice of management*. Oxford, England: Butterworth-Heinemann.

Drucker, F. P., & Maciariello, J. A. (2004). *The daily Drucker*. New York: Harper Collins.

Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.

Porter, M. E. (1998). *The competitive advantage of nation*. New York: The Free Press.